

ILDEFONSO FALCONES

MOSTENITORII
PĂMÂNTULUI

Moștenitorii pământului / Ildefonso Falcones ; trad. din lb. spaniolă: Graal

Soft. - București : RAO Distribuție, 2019

ISBN 978-606-006-286-8

I. Graal Soft (București)

821.134.2

RAO Distribuție
Str. Bârgăului nr. 9-11, sect.1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

ILDEFONSO FALCONES
Los herederos de la tierra
© 2016, Ildefonso Falcones de Sierra
Traducere după ediția originală a
Penguin Random House Grupo Editorial,
Barcelona, 2016
Toate drepturile rezervate

Traducere de GRAAL Soft

© RAO Distribuție, 2017
Pentru versiunea în limba română

2019

ISBN 978-606-006-286-8

PRIMA PARTE

Între mare și pământ

Barcelona, 4 ianuarie 1387

Marea era îvolburată; cerul, de un gri plumburiu. Pe plajă, oamenii de pe șantierele navale, barcagii, marinarii și *bastaixos*¹ erau agitați; mulți își frecau mâinile sau băteau din palme, ca să și le încâlzească, în timp ce alții încercau să țină piept vântului înghețat. În liniște, priveau unii la alții, apoi înspre valurile care se spărgeau cu forță. Galera regală impunătoare, cu treizeci de bânci de vâslit pe fiecare latură, se afla la cheremul furtunii. În zilele dinainte, *mestres d'aixa*² de pe șantierele navale, ajutați de ucenici și de marinari, demontaseră toate grementele și elementele secundare ale navei: cârme, armament, vele, catarge, bânci, vâsle... Barcagii duseseră toate elementele navei care se puteau scoate pe plajă, unde *bastaixos* le strânseseră și le transportaseră spre depozitele corespunzătoare. Fuseseră lăsate trei anore care, agățându-se de fundul mării, încercau acum să țină nemîșcată *Santa Marta*, un schelet impunător și neajutorat de care se loveau valurile.

Hugo, un băiat de doisprezece ani, cu păr castaniu și mâinile și fața la fel de murdare precum cămașa care îi venea până la genunchi, își ținea ochii inteligenți atintiți pe galeră. De când lucra cu

¹ Cărăuși în portul Barcelona, între secolele al XIII-lea și al XV-lea. (n.tr.)

² Artizani care proiectau, construiau și reparau ambarcațiuni sau trăsuri din lemn. (n.tr.)

genovezul pe șantierele navale, ajutase la acostarea și scoaterea în larg a numeroase astfel de vase, dar galera aceasta era foarte mare, iar furtuna primejdia operațiunea. Câțiva marinari trebuiau să se îmbarce pe *Santa Marta* ca să o sloboadă și apoi barcagii trebuiau să o remorcheze până pe plajă, unde o mulțime de oameni o așteptau ca să o târască până în interiorul șantierelor navale. Acolo avea să ierneze. Era o muncă anevoieasă și deosebit de dificilă, la care aveau să folosească scripeți și troliuri, care să îi ajute să tragă nava odată eșuată pe nisip. Barcelona, deși era una dintre puterile maritime ale Mediteranei, alături de Genova, Pisa și Veneția, nu avea un port; nu existau refugii, nici diguri care să le ușureze îndatoririle. Întreaga Barcelonă era o plajă deschisă.

– *Anemmu*, Hugo, îi porunci genovezul băiatului.

Hugo se uită la *mestre d'aixa*.

– Dar... încercă el să protesteze.

– Nu te împotrivă! îl întrerupse genovezul. Locotenentul șantierelor navale, zise el, făcând semn cu capul înspre un grup de bărbați care se afla ceva mai încolo, tocmai i-a strâns mâna mai-marelui frăției barcagliilor. Asta înseamnă că au căzut de-acord asupra unui preț nou, pe care regele li-l va plăti din pricina pericolului pricinuit de furtună. O vom scoate din apă! *Anemmu*, repetă el.

Hugo se aplecă și apucă bila de fier legată cu un lanț de glezna dreaptă a genovezului și, cu ceva efort, o ridică și și-o lipi de abdomen.

– Ești pregătit? întrebă genovezul.

– Da.

– Maistrul-șef ne așteaptă.

Băiatul cără bila de fier ce îl împiedica pe *mestre d'aixa* să se miște. Străbătu plaja în urma lui și trecu printre oamenii care, cunoscând deja înțelegerea, pălavrăgeau, tipau, făceau semne și apoi urlau iarashi, agitați, așteptând instrucțiuni de la maistrul-șef. Cei mai mulți erau genovezi, la rândul lor capturați pe mare și imobilizați cu bile de fier, fiecare fiind însotit de un băiat care o căra în brațe, în timp ce ei munceau forțat pe șantierele navale catalane.

Domenico Blasio, căci aşa se numea genovezul pe care îl însoțea Hugo, se număra printre cei mai buni *mestres d'aixa* din întreaga Mediterană, poate chiar mai bun ca maistrul-șef. Genovezul îl luase pe Hugo ca ucenic la rugămîntea stăpânului Arnau Estanyol și a lui Juan Navarezul, aghiotantul locotenentului, un bărbat cu un burdian cât casa și cu capul chel și rotund. La început, genovezul fusese oarecum țâfnos cu el, deși când lucra lemnul părea să uite că era prizonier, atât de pasionat era de construcția navelor; dar de când regele Pedro cel Ceremonios încheiașe o pace efemeră cu domnitorul Genovei, toți prizonierii care munceau pe șantierele navale așteptau ca acesta să îi elibereze pe prizonierii catalani, pentru că și cei genovezi să aibă aceeași soartă. Atunci, maistrul se întorsese spre Hugo și începuse să îl învețe secretele uneia dintre cele mai apreciate meserii de-a lungul și de-a latul Mediteranei: construcția de bârți.

Hugo așeză bila pe nisip, în spatele genovezului, când acesta se opri, alături de alți maistri și *mestres*, în jurul maistrului-șef. Cercetă plaja cu privirea. Atmosfera era tot mai încordată: forfota celor care pregăteau uneltele, strigătele, încurajările și palmele peste spate care se căzneau să se împotrivească vântului, frigului și luminiile fade și cețoase, atât de stranie pentru niște pământuri mereu însorite. Deși datoria lui era să care bila de fier a genovezului, Hugo se simțea mândru că facea parte din acel grup. Pe marginea plajei, pe faleza de lângă șantierele navale se strânseseră numeroși spectatori, care aplaudau și strigau. Băiatul îi privi pe marinarii ce cărau lopeți cu care să sape pământul sub galeră; pe cei care pregăteau troluri, scripte și frânghiile; pe alții care cărau traversele de lemn, date dinainte cu unsoare sau acoperite cu iarbă, pe care urma să se miște nava; pe cei care cărau prăjinile; pe *bastaixos* care se pregăteau să tragă...

Uită de genovez, abandonă bila și o zbughi spre grupul mare de *bastaixos* strânși pe plajă. Fu bine primit, cu lovitură afectuoasă peste ceafă.

– Unde ai lăsat bila? îl întrebă unul dintre ei, rupând încordarea și seriozitatea celor strânși la un loc. Îl cunoșteau sau, mai bine zis,

știau de el din pricina afecțiunii pe care i-o purta stăpânul Arnau Estanyol, bătrânul care stătea în mijlocul lor, pârând mic pe lângă bărbății puternici din frăția de *bastaixos* din Barcelona. Toți îl știau pe Arnau Estanyol; îi admirau viața și încă mai trăiau cățiva care puteau povesti despre numeroasele favoruri pe care i le făcuse frăței și confrăților lui. Hugo se așeză lângă stăpânul Arnau, tacut, de parcă i-ar fi apartinut. Bătrânul doar îi ciufuli părul fără să piardă firul conversației. Discutau despre primejdia cu care aveau să se confrunte barcagii la remorcarea galerei, precum și dacă ar fi eşuat departe de plajă și ar fi trebuit să ajungă la ea ca să o lege. S-ar fi putut răsturna. Valurile erau uriașe și cei mai mulți dintre *bastaixos* nu știau să înnoate.

- Hugo! se auzi un strigăt pe deasupra zarvei.
- Iar l-ai părăsit pe maistru? îl întrebă Arnau.
- Încă nu are nimic de făcut, se scuză băiatul.
- Du-te cu el!
- Dar...
- Du-te!

Cărând bila, Hugo îl urmă pe genovez pe plajă, în timp ce acestea le dădea felurite porunci unora și altora. Maistrul-șef îl respecta, la fel și ceilalți; nimici nu se îndoia de arta lui Domenico ca *mestre d'aixa*. Nebunia începu când barcagii reușiră să ajungă la *Santa Marta*, îi apucă frânghiile, o sloboziră și începură să o remorcheză înspre țărm. Patru bârți, câte două de fiecare parte, trăgeau de ea. Unii priveau îngroziți; neliniștea li se cîtea pe chip și în mâinile lor încleștate. Alții, cei mai mulți, preferă să se lase duși de valul emoției și, scoțând tipete de încurajare, făceau o zarvă incontrolabilă.

– Nu te pierde cu firea, Hugo! îi strigă genovezul când îl văzu că întârzie, întrucât băiatul era atent la același lucru ca multimea: o barcă pe punctul de a se răsturna și doi barcagii care căzuseră peste bord. Oare vor reuși să se urce înapoi?

– Stăpâne... imploră el, fără să își mute privirea de la barcagii care se căzneau să își salveze tovarășii în timp ce carena *Santei Marta* se înclina din pricina manevrelor celei de-a patra bârți.

Hugo tremura. Vedea în această scenă pe aceea pe care i-o povestiseră marinarii care fuseseră cu tatăl lui când acesta murise, cu vreo doi ani în urmă, înghițit de valuri în timpul unei călătorii spre Sicilia. Genovezul pricepu; cunoștea povestea și fu, la rândul lui, captivat de drama ce se petreceea dincolo de țarm.

Unul dintre barcagii reuși să se urce în barcă; celălalt se lupta disperat cu valurile. Nu aveau să uite de el. Luntrea care trăgea de aceeași parte a galerei dădu drumul frânghei și se îndrepta spre locul în care brațele barcagiului care cerea ajutor dispăruseră sub apă. La scurt timp după aceea, brațele apărură din nou, mișcându-se. Cei prezenți acolo, care își ținuseră respirația, răsuflără aproape la unison. Dar brațele dispărură din nou. Curenții îl trăgeau pe barcagiu în larg. Cea dintâi barcă dădu și ea drumul frânghei, iar cele două aflate de partea cealaltă pricepură ce aveau de gând să facă. Toate cele patru bărci navigau acum în ajutorul tovarășului lor, mânați de forța ce li se transmitea de pe plajă: strigăte, rugăciuni, tăceri.

Hugo observă că maistrul genovez își înclăstase mâinile pe umerii lui. Nu se plânse de durere.

Încercările de salvare coinciseră cu momentul în care *Santa Marta*, plutind în derivă, eșua pe micul dig sparge-val din Sant Damià. Unii priviră într-acolo, dar doar pentru o clipă, după care se concentrară din nou asupra bărcilor. Reușiră să vadă un semnal de la una dintre ele și, chiar dacă unii luară semnul drept unul bun și căzură în genunchi, celor mai mulți nu li se păru îndeajuns. Si dacă se înșelau? Văzură și mai multe semnale, de pe toate bărcile, câteva brațe ridicate, cu pumnul închis, ca și când ar fi încercat să lovească cerul. Nu se mai îndoia nimeni: se întorceau. Vâsleau spre o plajă unde oamenii râdeau, se îmbrățișau și plângneau.

Hugo simți ușurarea maistrului, dar el continua să tremure. Oamenii îl asiguraseră că nimeni nu ar fi putut să mai facă ceva pentru tatăl lui. În clipa aceasta, și-l închipui cu brațele în sus, cehând ajutor, aşa cum făcuse barcagiul, scufundat între valuri.

Genovezul îl bătu ușor și afectuos peste obraz, de la spate.

– Marea poate fi și atrăgătoare, și crudă, șopti el. Cine știe? Poate că astăzi l-a ajutat tatăl tău pe omul acela, de acolo, din adâncuri.

Între timp, *Santa Marta* era lovită de nenumărate valuri care o izbeau de stâncile digului menit să spargă valurile.

– Iată ce se întâmplă când se permite navigația în afara perioadei dintre aprilie și octombrie, cum se facea pe vremuri, ii explică Arnau lui Hugo.

Cei doi se îndreptau spre cartierul Ribera în ziua următoare dezastrului suferit de *Santa Marta*. Oamenii de pe șantierele navale strângau scandurile de la galeră pe care marea le aducea până pe plajă și încercau să recupereze cât mai mult posibil de pe micul dig sparge-val din Sant Damià. Genovezul nu putea munci acolo, cu bila legată de picior, aşa că el și Hugo se bucurară de o zi liberă, ce avea să se continue cu următoarea: Boboteaza care, în plus, pica într-o duminică.

– Acum, continuă Arnau să ii explice, galerele sunt mai bune, au mai multe bânci și mai multe vâsle, sunt făcute din scânduri și fiare mai bune și sunt construite de maistri care știu mai multe. Experiența ne-a ajutat să progresăm în navigație și unii deja îndrăznesc să înfrunte iarna. Uită că marea nu ii iartă pe cei imprudenți.

Se întorceau spre Santa María de la Mar ca să pună în cutia miliei pentru sâracii sfioși¹, instituția de binefacere a bisericii, banii strâniți cerând de pomană din casă în casă. Instituția se bucura de venituri bune; definea podgorii, clădiri, ateliere, terenuri date în arendă... Dar stăpânului Arnau ii plăcea să ceară milostenie de la oameni, aşa cum îl obligau administratorii instituției, iar de când

¹ Sâracii erau împărțiți în categorii diferite, situația lor în societate fiind și ea diferită. Având venituri mai mici decât statutul lor social, chiar fără a ajunge la sărăcia extremă, erau numiți sâraci sfioși cei care cereau ajutor în alimente, medicamente, lemn de foc și, rareori, bani. Ei nu îndrăzneau să-și facă publică situația, recurgând la terții pentru a căpăta ajutor. (Maria Piedad Espitia Molina, *Pobreza y caridad en el barrio de la Ribera, siglos XIV-XV*) (n.red.)

sărise în ajutorul familiei lui Hugo, ca să aline, în numele Santa María de la Mar, nenorocirea ce se abătuse asupra lor odată cu moartea capului familiei, băiatul îl ajuta să strângă banii cu care avea să ii sprijine apoi pe cei aflați în nevoie. Hugo îi cunoștea pe cei care dăruiau, niciodată pe cei care primeau.

– De ce? începu flăcăul.

Arnau făcu un gest afectuos, încurajându-l să continue.

– De ce un om ca dumneavoastră... cere de pomană?

Arnau zâmbi răbdător, apoi ii răspunse:

– Să ceri de pomană pentru cei nevoiași este un privilegiu, un har de la Dumnezeu, nu este o batjocură pentru nimeni. Persoanele pe care le vizităm nu ar da nicio monedă dacă nu ar avea încredere în oamenii căror le dau. Administratorii cutiei milei de la Santa María de la Mar trebuie să fie mai mari ai Barcelonei și trebuie, efectiv, să cerșească pentru cei săraci. Știi ceva? Nu fu nevoie ca Hugo să nege, căci stăpânul Arnau continuă: Noi, administratorii, nu suntem obligați să dăm socoteală pentru felul în care folosim banii din cutia milei, nu doar pentru cei pe care-i strângem, ci nici pentru toți ceilalți. Nimănu, nici măcar arhidiaconului din Santa María... Nici măcar episcopului! Iar această încredere trebuie să cadă pe seama mai-marilor orașului. Nimeni nu știe pe cine sau pe care familie am ajutat din milostenia cetătenilor pioși.

Hugo se obișnuiște să-l însوțească pe stăpânul Arnau în timpul îndeplinirii acestor îndatoriri până când acesta ii găsise de lucru pe șantierele navale, alături de genovez, ca să învețe să construiască bărci și să devină cândva un *mestre d'aixa*. Când Hugo mersese să lucreze pe șantierele navale, trecuse deja ceva vreme de când Arnau ii găsise cazare surorii lui mai mici, Arsenda, ca servitoare a unei călugărițe din mănăstirea din Jonqueres. Călugărița consimțise să o îmbrace, să o hrănească și să o educe pe copilă, să facă din ea o femeie vrednică și, după zece ani, să ii dea douăzeci de lire ca să se căsătorească; aşa fuseseră în contractul semnat cu călugărița din Jonqueres.

Iluzia cu care Hugo mersese pe șantierele navale și se implicase în munca fascinantă de construire a bărcilor, chiar dacă singura lui

îndatorire era să care bila de fier a genovezului, fu, fără îndoială, umbrătă de consecințele acestui fapt asupra mamei lui, Antonina.

– Să locuiesc acolo? Să dorm acolo? o întrebă el speriat după ce mama lui ii povestii despre noua lui ocupație. De ce nu pot să muncesc acolo și să mă întorc să dorm cu tine, aici, aşa cum fac mereu?

– Pentru că eu nu voi mai locui aici, ii spuse Antonina suav, de parcă doar aşa l-ar fi putut convinge.

Băiatul clătină din cap.

– Aici e casa noastră...

– Nu o pot plăti, Hugo, îl lămuri ea. Văduvele sărâce cu copii sunt ca niște bătrâne nefolositoare: nu putem face nimic în orașul acesta. Ar trebui să știi asta.

– Dar stăpânul Arnau...

Antonina îl întrerupse din nou:

– Stăpânul Arnau mi-a găsit un loc de muncă unde voi primi veșmintă, un pat, mâncare și poate chiar și niște bănuți. Dacă sora ta va fi la mănăstire și tu pe șantierele navale, ce voi face eu aici, singură?

– Nu! țipă Hugo și se agăță de ea.

Adevăratele șantiere navale ale Barcelonei se aflau pe malul mării. Erau formate dintr-o clădire cu opt nave, sprijinite pe stâlpi și cu acoperișuri în două ape, despărțite de o curte îndeajuns de largă ca să permită construirea de galere mari. Apoi urma o altă clădire cu opt nave, toate înalte, toate diafane, toate apte pentru construirea, repararea sau depozitarea bărcilor catalane. Această construcție măreță, începută în timpul domniei regelui Iacob, sponsorizată apoi de Pedro al III-lea cel Ceremonios, culmina cu patru turnuri, câte unul în fiecare colț al complexului de clădiri.

Pe lângă nave, turnuri și bazine cu apă pentru a umezi lemnul, mai erau și depozite pentru materialele și elementele secundare de pe galere: scânduri și unelte; vâsle; arme: arbalete, săgetă, sulițe, coase, spade lungi, bărzi, urcioare cu var nestins, ca să îl orbească pe inamic la asalt, și altele cu săpun, ca să ii facă pe marinari să

alunece, sau cu smoală, ca să incendieze ambarcațiunile dușmane; paveze, adică scuturi lungi care se înălțau de-a lungul galerei, pentru a-i apăra pe vâslași după începerea unei lupte; piei cu care să se acopere carena, ca să nu fie arsă de dușman; vele; steaguri și cuie, lanțuri, ancore, catarge, felinare, precum și nenumărate lucruri și echipamente.

Şantierele navale se înălțau într-un capăt al Barcelonei, în partea opusă față de Santa María de la Mar, lângă mănăstirea Framenors, dar, spre deosebire de călugării care erau protejați de zidurile vechi ale orașului, șantierele navale îi așteptau pe cei cărora Pedro al III-lea le poruncise să le construiască să vină și să le încornoare și să le primească în sânul orașului. Încă lipseau oamenii și banii necesari pentru a continua lucrările menite să împrejmuiască noul cartier Raval.

Antonina nu îl însoțî.

– Ești deja bărbat, fiule. Amintește-ți de tatăl tău!

Își luă rămas-bun de la el prefăcându-se a fi puternică, cu spatele drept, rămânând, deși nu voia, la câțiva pași în spatele lui, și rugându-se cerului ca stăpânul Arnau să îi ia degrabă copilul, ca ea să poată plânge pe ascuns.

Arnau înțelese și îl impinse ușor pe Hugo de la spate.

– O vei mai vedea, îi zise el în timp ce băiatul înainta privind în urmă.

Trecură câteva zile până când Hugo se obișnui cu împrejurimile și apoi dădu fuga în oraș ca să își vadă mama. Stăpânul Arnau îi spuse că lucra ca servitoare în casa unui mănușar, pe strada Canals, lângă Rec Comtal, în spatele mănăstirii Santa María.

– Păi, dacă e fiul tău, du-te cu el! îi răspunse aspru soția făcătorului de mănuși Antoninei când aceasta își ceruse timidă iertare în momentul în care stăpâna ei îi găsi la ușă, îmbrățișați. Nu ești bună de nimic; știi doar să faci pește și cam atât. Nu ai muncit niciodată într-o casă avută. Tu!... strigă ea și arăta spre Hugo. Sterge-o de-aici!

Apoi aștepta atentă. Hugo se supuse privirii ciudate pe care i-o aruncă mama lui și se întoarse cu spatele, îndurerat de tristețea și de

neputința din ochii ei până de curând mereu fericiți și plini de speranță. Antonina își văzu fiul îndepărându-se câțiva pași, dar, fără îndoială, nu îndeajuns de mult ca băiatul să nu plângă când auzi dojana ce răsună pe alei chiar și cu ușa închisă.

Hugo continuă să-și facă drum pe strada Canals, sperând să își vadă mama. Data următoare rămase pe lângă casă, neavând unde să se ascundă între clădirile înghesuite pe străduță.

– Ce faci acolo, mucosule? îi strigă o femeie de la o fereastră de la etajul al doilea. Vrei să șterpelești ceva? Sterge-o!

Gândindu-se că strigătele aveau să o atragă pe soția mănușarului și că mama lui urma să se aleagă cu o altă dojană, Hugo își domoli pasul și plecă de acolo.

De atunci înainte, se mulțumi doar să treacă pe strada Canals, de parcă s-ar fi întors de altundeva, zăbovind cât putea de mult în fața casei mănușarului și murmurând cântecelul pe care îl fluiera mereu tatăl lui. Nu reuși să o vadă niciodată.

Și după ce pleca de pe strada Canals și se mândgăia cu gândul că avea să o vadă duminică, la liturghie, Hugo se îndrepta spre cartierul Ribera și îl căuta pe stăpânul Arnau, fie în Santa María, fie la casa lui, înghesuită printre altele locuite de oameni ai mării, sau poate la birou, pe care îl frecventa tot mai rar și a cărui administrare o lăsa pe mâinile funcționarilor lui. Dacă nu îl găsea acolo, îl căuta pe străzi. De obicei îl găsea. Oamenii din Ribera îl cunoșteau bine pe Arnau Estanyol și cei mai mulți îl apreciau. Hugo trebuia doar să întrebe de el, la brutăria de pe strada Ample sau la măcelăria de pe Mar, în oricare dintre cele două pescării sau la magazinul de brânzeturi.

În vremea aceea află despre soția monseniorului Arnau, pe care o chema Mar.

– Fiica unui *bastaix*, se mândri bătrânlul.

Tot atunci află și despre fiul lui, Bernat, ceva mai mare ca el.

– Doisprezece ani zici că ai? repetă Arnau după ce Hugo îi spuse încă o dată vârsta. Apăi, Bernat tocmai a făcut șiisprezece. E la consulatul din Alexandria acum, învață despre comerț și navigație.